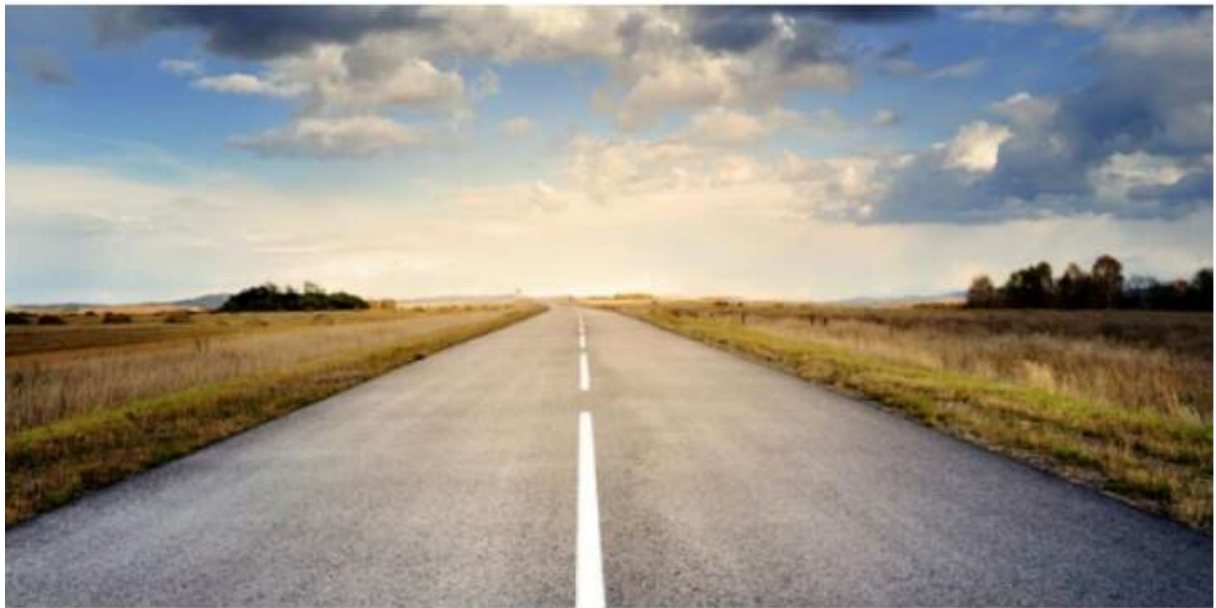

D-DE WEG NAAR WWWELBESPRAAKTHEID

MENTALE ONDERSTEUNING BIJ STOTTEREN

Afstudeeronderzoek

Michèle Vullings, 496762

Toegepaste Psychologie

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Vertrouwelijk

Onderzoeksrapport

De weg naar welbespraaktheid. Mentale ondersteuning bij stotteren:

“Welke ondersteuning, in de nazorg van het McGuire-stotterprogramma, hebben de cursisten nodig om zich verder te kunnen ontwikkelen naar welbespraaktheid?”

Auteur

Michèle Vullings, 496762
Toegepaste Psychologie,
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Opdrachtgever

Frank Loomans, regiodirecteur en programmacoördinator van het McGuire Programma.

Afstudeerbegeleider

Gijs Bloemsaat
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Toegepaste Psychologie

Voorwoord

Voor u ligt het resultaat na vijf maanden intensief bezig te zijn geweest met het onderzoeken van de ervaringen van mensen die stotteren. Met veel plezier en interesse heb ik me hierin verdiept.

In dit onderzoeksrapport zal eerst beschreven worden hoe er onderzoek is verricht naar de behoeften en ervaringen van de cursisten door het gebruik van enquêtes en interviews. Daarna zullen deze behoeften en ervaringen inzichtelijk worden gemaakt in de resultaten. Deze ervaringen zullen langs bestaande literatuur worden gelegd om een uitspraak te kunnen doen over mogelijke conclusies betrekking op de hoofdvraag van dit onderzoek. Uiteindelijk zijn de resultaten en conclusies verwerkt in een concreet verbeterplan met hierin aanpassingen en toevoegingen aan de bestaande nazorg binnen het programma.

Graag wil ik Frank Loomans bedanken voor zijn ondersteuning, open houding en kritische blik tijdens de uitvoering van het onderzoek. Ook de cursisten die ik heb mogen interviewen wil ik bedanken voor hun openheid en kwetsbaarheid. Deze cursisten hebben een grote bijdrage geleverd aan het resultaat van dit onderzoek.

Daarnaast wil ik Gijs Bloemsaat bedanken voor zijn feedback, kritische vragen en vertrouwen in mijn onderzoek.

Als laatste bedank ik mijn mede studiegenoten voor feedback op mijn onderzoeksproces en voor het meedenken tijdens de uitvoering van dit onderzoek.

Michèle Vullings,
11 januari 2016

Inhoudsopgave

<i>Samenvatting</i>	<i>Pag. 4</i>
<i>Stotteren</i>	<i>Pag. 5</i>
<i>Inleiding</i>	
<i>Kwalitatief praktijkonderzoek</i>	<i>Pag. 8</i>
<i>Methode</i>	
<i>Ervaringen van de cursisten rondom de nazorg en hun dagelijks leven</i>	<i>Pag. 11</i>
<i>Resultaten</i>	
<i>Behoeften aan ondersteuning van de cursisten</i>	<i>Pag. 15</i>
<i>Conclusie</i>	
<i>Uitbreiding binnen de bestaande nazorg</i>	<i>Pag. 17</i>
<i>Aanbevelingen</i>	
<i>Kritische punten binnen het onderzoek</i>	<i>Pag. 19</i>
<i>Discussie</i>	
<i>Bijlage</i>	
<i>Bijlage 1: Interviewvragenlijst</i>	<i>Pag. 20</i>
<i>Bijlage 2: Enquête</i>	<i>Pag. 23</i>
<i>Bijlage 3: Toestemmingsformulier</i>	<i>Pag. 30</i>
<i>Bijlage 4: Codeerformat</i>	<i>Pag. 31</i>
<i>Bijlage 5: Patroonanalysesets</i>	<i>Pag. 32</i>
<i>Bijlage 6: Literatuurlijst</i>	<i>Pag. 33</i>

Samenvatting

Stotteren is een stoornis die zich uit in onvloeiende spraak. Naast hoorbare en zichtbare kenmerken zijn er gevoelens en gedachten over het spreken en over het stotteren aanwezig. Deze hebben invloed op het spreken en het handelen van de persoon. Dit alles zorgt ervoor dat stotteren een complex probleem kan zijn (NFS, 2011). Stotteren kan in ernst verschillen maar blijft levenslang aanwezig. Stotteren is dus niet te 'genezen'. Wel kan men de spraak en de bijkomende factoren als gevoelens en gedachten hierover beïnvloeden door het volgen van een stottertherapie (VSN, 2009). Het McGuire Programma is een stotterprogramma dat door en voor stotteraars gemaakt is (McGuire-stotterprogramma, 2015). Doel van het McGuire Programma is welbespraaktheid. Welbespraaktheid houdt in dat men elke klank uitspreekt zoals het hoort, dat men bondig en helder is en met dynamiek in de stem spreekt. Voeg hier passie en geloofwaardigheid aan toe en je bent welbespraakt (McGuire, 2014).

Na het volgen van een stotterprogramma is de kans op terugval groot. Het McGuire Programma biedt diverse activiteiten aan om na het volgen van de cursus de cursisten te blijven ondersteunen in het krijgen van grip op hun spraak. Uit een evaluatie blijkt dat het voor een groep cursisten lastig blijft om de spraaktechnieken vast te houden. Sommige van hen worstelen met emotionele of cognitieve overtuigingen rondom het stotteren. Hierdoor is de vraag of de bestaande nazorg genoeg aansluit bij de behoeften van de cursisten. Aan de hand hiervan is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: **"Welke ondersteuning, in de nazorg van het McGuire-stotterprogramma, hebben de cursisten nodig om zich verder te kunnen ontwikkelen naar welbespraaktheid?"**

Het gaat om een kwalitatief praktijkonderzoek waarbij bruikbaarheid voor de praktijk centraal staat. Er is gebruik gemaakt van enquêtes en interviews. Hiermee is er informatie verkregen over de ervaringen van de cursisten over de bestaande nazorg, de dingen waar men in het dagelijks leven tegenaan loopt en de behoeften aan ondersteuning die de cursisten hebben na het volgen van de cursus.

Uit de enquêtes en interviews komt naar voren dat cursisten over het algemeen tevreden zijn over de bestaande nazorg. Opvallend is dat er een relatief grote groep cursisten niet deelneemt aan activiteiten rondom de nazorg. De belangrijkste reden hiervoor is dat ze er geen behoefte aan hebben. Waar de cursisten veel behoefte aan blijken te hebben is mentale ondersteuning. Veel cursisten kampen met negatieve gevoelens en gedachten tegenover het stotteren en zichzelf. Dit weerhoudt hen ervan om welbespraakt te kunnen zijn. Daarnaast is er behoefte aan structuur in hun leerproces. Toevoegingen aan het bestaande aanbod binnen de nazorg kan ervoor zorgen dat deze beter aansluit bij de behoeften van de cursisten.

Stotteren

Inleiding

‘Stotteren doet hier pijn. En hij wijst naar zijn hart...’ (Dave Ayres, 68 jaar).

In Nederland zijn er ongeveer 175.000 mensen die stotteren waarvan ongeveer 80 procent man is. Stotteren is een stoornis die zich uit in ontvloeiende spraak. Naast hoorbare en zichtbare kenmerken zijn er gevoelens en gedachten over het spreken en over het stotteren aanwezig. Deze hebben invloed op het spreken en het handelen van de persoon. Daarnaast gaat stotteren vaak gepaard met schaamte, angst en frustratie. Dit alles zorgt ervoor dat stotteren een complex probleem kan zijn (NFS, 2011).

Stotteren kent verschillende maten en vormen, zo kan men spreken van openlijk of verborgen stotteraars. Verborgen stotteraars zijn succesvol in het gebruik van trucjes en het vermijden van woorden en situaties. Het stotteren valt bij deze persoon niet erg op, maar de angst om te spreken is minstens zo groot als iemand die zijn stotteren laat horen (Schoenaker, 1985). Openlijke stotteraars zijn in feite niet-succesvolle verborgen stotteraars. Iedereen kan namelijk de blokkades, herhalingen en verkrampingen zien en horen. Openlijke stotteraars kunnen de paniek niet onder controle houden, verborgen stotteraars wel (McGuire, 2014).

Stotteren is een complex probleem, een communicatie probleem en dat maakt het ook een maatschappelijk probleem. Verbale communicatie is namelijk van groot belang in de moderne maatschappij. Er wordt veel waarde gehecht aan de manier waarop iemand zich presenteert en zich mondeling uitdrukt. Stotteren kan iemand hierdoor erg beperken in zijn of haar maatschappelijke functioneren. Mensen die stotteren kiezen niet altijd voor de studie of functie die zij graag zouden willen door hun beperkingen in het spreken.

Naast dat stotteren een probleem vormt voor de maatschappij, vormt het ook een probleem binnen de communicatie met anderen. Stotteren kan leiden tot een verstoorde interactie tussen de persoon die stottert en zijn omgeving (Bezemer, 2006).

Stotteren kan in ernst verschillen maar blijft levenslang aanwezig. Stotteren is dus niet te ‘genezen’. Wel kan men de spraak en de bijkomende factoren als gevoelens en gedachten hierover beïnvloeden (VSN, 2009). De angst en onzekerheid over het spreken maakt stotteren hardnekkig. Hierdoor zoekt een persoon die stottert vaak hulpverlening. Er zijn diverse therapieën waar een persoon die stottert gebruik van kan maken. Zo zijn er genoeg logopedisten en stottertherapeuten beschikbaar in Nederland.

Het McGuire Programma is één van die stotterprogramma's. Dit programma is in 1994 door de Amerikaan Dave McGuire opgericht, die zelf ook stotterde. Het bijzondere aan dit programma is dat het door en voor stotteraars gemaakt is (McGuire-stotterprogramma, 2015). Doel van het McGuire Programma is welbespraaktheid. Welbespraaktheid houdt in dat men elke klank uitspreekt zoals het hoort, dat men bondig en helder is en met dynamiek in de stem spreekt. Voeg hier passie en geloofwaardigheid aan toe en je bent welbespraakt (McGuire, 2014).

Tijdens het volgen van een intensieve driedaagse McGuire-cursus worden de cursisten begeleid in het krijgen van grip op hun stotterprobleem. Dit gebeurt door het aanleren van ademhalings- en spreektechnieken. Ook leert men hoe ze hun spreekangst kunnen overwinnen. Het McGuire Programma is gebaseerd op verschillende methode en theorieën die bewezen effectief zijn. Zo wordt er gebruik gemaakt van middenriftraining, niet-vermijndend/rolconflict resolutie en verschillende methoden van de sportpsychologie (McGuire, 2014). Het McGuire Programma in zijn geheel is nog niet bewezen effectief.

Er is een grote kans op terugval na het volgen van stottertherapieën of cursussen. Doel van de nazorg bij een stotterprogramma is om terugval te beperken. Er zijn verschillende factoren die een ongunstige uitwerking hebben op het behouden van de spraaktechnieken na de cursus. Factoren die van invloed zijn hierop zijn de emotionele en cognitieve reacties, de aangeleerde spraak en de motivatie van de cursist. De eerste factor zijn de emotionele en cognitieve reacties van een stotteraar op het eigen stotteren, spreken en communicatie. Hieronder valt de angst om weer de controle over het spreken te houden of juist een te hoge tolerantie voor stotterverschijnselen (Janssen, 2004). Hierbij spelen verschillende gevoelens met gedachten zoals schaamte, minderwaardigheid en spreekangst een grote rol. Deze worden vaak gevormd, gevoed of in standgehouden door gedachten, veronderstellingen en overtuigingen. Deze worden vaak op hun beurt opgeroepen door herinneringen en evaluaties die niet kloppen of sterk uitvergroot worden (Bezemer, 2006). Emoties beïnvloeden het gedrag dat men laat zien tijdens stottermomenten. Zo kan men vermijdingsgedrag gaan vertonen uit angst om te spreken en uitstelgedragingen om de spanning en angst te verminderen die men aanvoelt tijdens het spreken (Boey, 2003). Een andere factor die te maken heeft met terugval is de aangeleerde spraak tijdens de cursus. Het gebruik van spraaktechnieken voelt vaak onnatuurlijk voor de persoon die stottert. Er kan angst ontstaan dat hun nieuwe spraak in negatieve zin op gaat vallen. Gevolg is dat men hun spreektechnieken los laat en onregelmatig toepast waardoor ze weer terugvallen in hun oude stotterproblemen. Een laatste reden voor terugval is dat cursist niet in staat is of niet gemotiveerd genoeg is om genoeg tijd en energie te steken in het op peil houden van zijn spreektechnieken. Motivatie is van belang om gedragsverandering teweeg te brengen. Motivatie is afhankelijk van de mate waarin de cursist ervan overtuigd is dat de verandering noodzakelijk is en dat het programma hem of haar hierbij kan helpen. Motivatieproblemen kunnen te maken hebben met het programma, de relatie van de cursist met mensen van het programma en factoren in de cursist zelf (Janssen, 2004).

Het aantal stottermomenten dat iemand heeft varieert. De verklaring van de variabiliteit is complex en niet geheel ophelderend (Boey, 2002).

De kans op terugval is groot en het is van belang om de cursisten te blijven ondersteunen in het krijgen van grip op hun spraak na de cursus. Hiervoor biedt het McGuire Programma diverse activiteiten aan. Zo kunnen ze deelnemen aan supportavonden, terugkomdagen en herhalingscursussen. Daarnaast krijgt iedere cursist een persoonlijke coach aangewezen waar hij of zij na de cursus contact mee kan onderhouden. Ook zijn er honderden andere coaches waarmee men in contact kan komen.

Uit een evaluatie van de herhalingscursus blijkt dat het voor een groep cursisten lastig blijft om de spraaktechnieken vast te houden. Sommige van hen worstelen met emotionele of cognitieve overtuigingen rondom het stotteren. Hierdoor is de vraag of de bestaande nazorg genoeg aansluit bij de behoeften van de cursisten. Door middel van dit onderzoek zal inzicht worden verkregen in de factoren waar deze cursisten in hun dagelijks leven nog tegenaan lopen na de cursus. Daarnaast zullen de behoeften die ze hebben binnen de nazorg van het programma in kaart worden gebracht. Door middel van inzicht in deze ervaringen kan de nazorg binnen het McGuire Programma verbeterd worden. Doel van het onderzoek is om er uiteindelijk voor te zorgen dat de cursisten zich verder kunnen ontwikkelen naar welbespraaktheid. Dit door gebruik te maken van activiteiten binnen de nazorg die aansluiten bij hun behoeften.

Na aanleiding van de beschreven situatie is de volgende onderzoeksvraag opgesteld:
“Welke ondersteuning, in de nazorg van het McGuire-stotterprogramma, hebben de cursisten nodig om zich verder te kunnen ontwikkelen naar welbespraaktheid?”

Aan de hand van deze onderzoeksvraag zijn er een aantal deelvragen opgesteld:

- Hoe ervaren de cursisten de nazorg binnen het McGuire Programma?
- Wat belemmert de cursisten tijdens het spreken in hun dagelijks leven na de cursus?
- Welke ondersteuning hebben de cursisten nodig om zich verder te ontwikkelen binnen het McGuire Programma?

Kwalitatief praktijkonderzoek

Methode

McGuire-cursisten

Doelgroep van dit onderzoek omvat 302 cursisten die stotteren en hebben deelgenomen aan de McGuire-cursus. Deze variëren in leeftijd tussen de 16 en de 65 jaar. Daarnaast gaat het om zowel verborgen als open stotteraars en cursisten waarbij de datum van hun eerste deelname aan de cursus sterk varieert. 79,50% van deze groep is man. Als laatste wonen de cursisten verspreid over Nederland en België.

Binnen de doelgroep zijn er 82 respondenten geselecteerd om een enquête in te vullen over hun ervaringen met de bestaande nazorg van het McGuire Programma. Deze respondenten zijn aan de hand van de aspectenmethode geselecteerd (Donk, 2011). Hierbij is er geselecteerd aan de hand van leeftijd, geslacht en datum van de eerste cursus die ze gevolgd hebben. Dit zorgt voor een representatief beeld. Deze cursisten zijn benaderd via de mail. 33 cursisten hebben deze enquête ingevuld. In de tabel hieronder is een overzicht van de respondenten die de enquête hebben ingevuld:

Tabel 1. Respondentgegevens enquêtes

Gemiddelde leeftijd	30 jaar		
Verhouding geslacht	72,7 % man, 27,3% vrouw		
Datum eerste cursus	2012: 7 resp.	28 %	van alle cursisten in 2012
	2013: 4 resp.	7,8%	van alle cursisten in 2013
	2014: 16 resp.	14,7%	van alle cursisten in 2014
	2015: 6 resp.	11,3%	van alle cursisten in 2015

Door middel van een quotasteekproef (Donk, 2011) zijn er vijf respondenten geselecteerd om te interviewen naar aanleiding van hun ingevulde enquêtes. Personen die in de enquête aangegeven hebben dat ze behoefte aan meer of andere ondersteuning hebben zijn via e-mail uitgenodigd om deel te nemen aan een interview. Door middel van een gelegenheidssteekproef zijn er nog twee extra cursisten geïnterviewd. Tijdens de McGuire-cursus in november zijn deze twee benaderd om deel te nemen aan een interview om zo meer inzichten te krijgen over de gehele doelgroep. Uiteindelijk zijn er in totaal zeven cursisten geïnterviewd. In de tabel hieronder is een overzicht van deze respondenten.

Tabel 2. Respondentgegevens interview

Respondent	Geslacht	Leeftijd	Type stotteraar	Datum 1 ^e cursus	Geïnterviewd
1	Vrouw	22	Verborgen	Maart 2014	Skype
2	Man	23	Open	Augustus 2014	Skype
3	Man	22	Open	Februari 2013	Skype
4	Vrouw	22	Verborgen	September 2014	Skype
5	Man	21	Open	September 2013	Skype
6	Man	26	Verborgen	Januari 2014	Persoonlijk
7	Vrouw	24	Open	Maart 2014	Persoonlijk

Kwalitatief praktijkonderzoek

Er is sprake van een kwalitatief praktijkonderzoek (Brinkman, 2008). Het gaat namelijk om de ervaring van de cursisten. Daarnaast is de informatie die door middel van het onderzoek naar voren is gekomen gebruikt om de nazorg binnen het McGuire Programma te verbeteren. Bruikbaarheid van het onderzoek staat hierbij centraal.

Het gaat om een beschrijvend onderzoek. Er is onderzocht wat de behoeften zijn van de cursisten en waar ze tegenaan lopen in hun dagelijks leven. Aan de hand van deze inzichten is er een verbetering vormgegeven binnen de nazorg van het programma om beter aan te kunnen sluiten bij de behoeften van de cursisten (Donk, 2011).

Enquêtes

Voor het onderzoeken van de deelvragen zijn de cursisten bevraagd. Het gaat namelijk om gedrag dat niet direct zichtbaar is (Donk, 2011).

Er is gebruik gemaakt van enquêtes om de bestaande nazorg binnen het McGuire Programma te evalueren. Hierbij zijn er per onderdeel dat tot de nazorg behoort vragen geformuleerd over hun ervaringen over de betreffende onderdelen. In bijlage 2 is de enquête weergegeven.

Door het afnemen van een enquête is er informatie van een grotere groep verzameld over de bestaande nazorg. In de enquête is er gebruik gemaakt van gesloten vragen om op deze manier veel antwoorden te kunnen vergelijken van een grotere groep cursisten (Baarda e.a., 2010).

Semigestructureerde interviews

Er is gebruik gemaakt van interviews om zo inzicht te krijgen over de ervaringen van de cursisten rondom het spreken in hun dagelijks leven na de cursus. Daarnaast zijn er vragen gesteld rondom de behoeften van de cursisten ten aanzien van de nazorg.

Vijf interviews zijn door middel van Skype uitgevoerd. Skype is een middel waar veel gebruik van wordt gemaakt binnen het McGuire Programma. Daarnaast is een voordeel dat er geen reistijden zijn aangezien de cursisten door heel Nederland en België wonen. De thuisomgeving beïnvloedt de respondent in de manier waarop ze antwoord geven, waarschijnlijk voelen ze zich in dit geval meer op hun gemak en durven ze open te zijn in hun antwoorden (Donk, 2011). De twee cursisten die later nog benaderd zijn voor een interview op de cursus zijn persoonlijk geïnterviewd tijdens de cursus in een aparte ruimte.

De betrouwbaarheid van de interviews zijn verhoogd door gebruik te maken van opnameapparatuur op de telefoon (Baarda e.a., 2010).

Bij het opstellen van de interviews is er gekozen voor een semigestructureerde opzet. Op deze manier is er ruimte voor de cursist voor zijn eigen inbreng wat tevens ten goede komt aan de validiteit. Anderzijds word er op deze manier data verzameld die goed te vergelijken zijn (Migchelbrink, 2010). Aan de hand van literatuur zijn er onderwerpen vastgesteld die van invloed kunnen zijn op de ervaringen van de cursisten in hun dagelijks leven. Aan de hand van deze onderwerpen zijn er vragen opgesteld. De betrouwbaarheid en validiteit zijn mede gewaarborgd doordat belangrijke begrippen die gebruikt zijn vooraf volledig en eenduidig geoperationaliseerd zijn in de inleiding (Brinkman, 2008). De vragen zijn vervolgens ingedeeld van algemene vragen naar steeds persoonlijkere vragen. Hierdoor is er eerst een band gecreëerd met de cursist waardoor hij zich op zijn gemak voelt voordat er gevoeligere onderwerpen besproken worden (Donk, 2011). De volledige interviewvragenlijst is te vinden in bijlage 1.

Door middel van een pilot is het interview bijgewerkt en zijn vragen verduidelijkt. Hierdoor wordt tevens de validiteit verhoogd omdat respondenten zo eerder antwoorden op vragen geven die aansluiten bij betekenisvolle informatie voor het onderzoek. De interviews zijn daarnaast individueel afgelegd zodat gevoelige onderwerpen besproken zijn en de cursisten elkaar niet beïnvloeden (Donk, 2011).

Voorafgaand aan het interview is er een toestemmingsformulier voorgelegd aan de geïnterviewde zodat de zorgvuldigheid, waarmee er met de gegevens van de geïnterviewde wordt omgegaan, vastgelegd zijn (Bijlage 3).

Ervaringen tijdens afname

Tijdens de uitvoering van de enquêtes en interviews hebben zich geen bijzonderheden voorgedaan.

Data analyse en methode

Enquête

De uitkomsten van de enquêtes zijn geanalyseerd door deze met elkaar te vergelijken. Hierbij zijn de gemiddeldes per vraag in kaart gebracht. Hierdoor wordt er een beeld geschetst over de totale doelgroep in verhouding tot de bestaande nazorg.

Interviews

De interviews zijn geanalyseerd volgens de vraagpatroon analyse (Renskens & van Overbeek, 2015). Hierbij zijn de interviews opgenomen en na afloop volledig getranscribeerd. Hierna zijn de transcripties verdeeld in betekenisvolle fragmenten waarna ze open gecodeerd zijn. In bijlage 4 is het codeerformat te zien en een overzicht van de labels die gebruikt zijn. Om de betrouwbaarheid te vergroten is er tijdens het coderen aan medestudenten gevraagd om een stuk transcriptie te coderen (Donk, 2011). Na het coderen zijn er aan de hand van opgestelde analysesets patronen gevonden die antwoord geven op de onderzoeksvragen. Deze analysesets zijn opgesteld vanuit de deelvragen van dit onderzoek en terug te vinden in bijlage 5 (Renkens & van Overbeek, 2015).

Achteraf is er een samenvatting van de resultaten van het onderzoek opgestuurd naar alle cursisten die geïnterviewd zijn. Dit om de validiteit van de resultaten te verhogen door te checken of de geïnterviewde zich herkennen in de bevindingen (Donk, 2011).

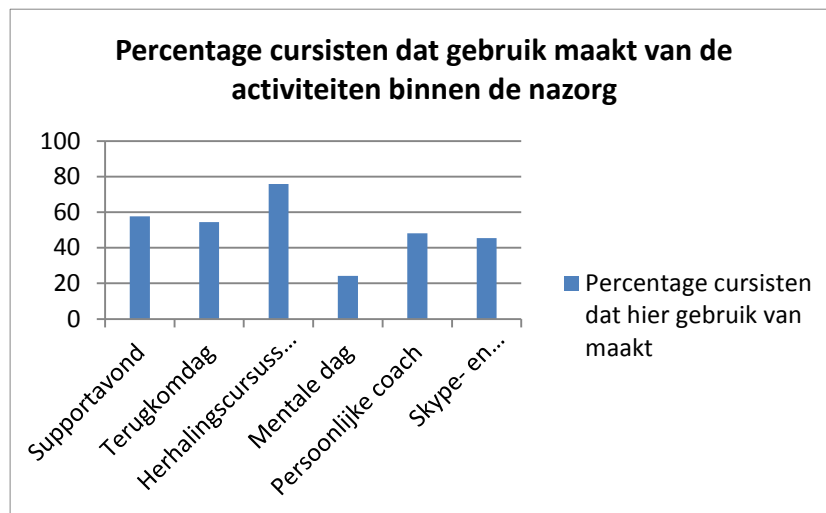
Ervaringen van de cursisten rondom de nazorg en hun dagelijks leven

Resultaten

Resultaten deelvraag 1: “Hoe ervaren de cursisten de nazorg binnen het McGuire Programma?”

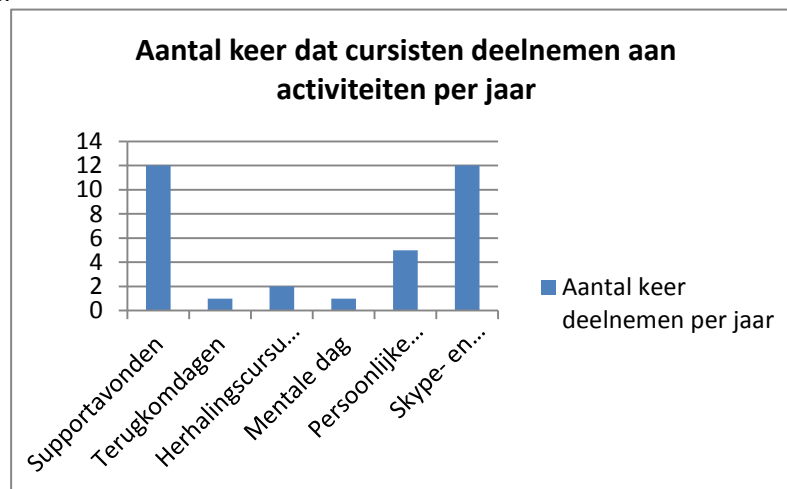
Uit de enquêtes komt naar voren dat cursisten over het algemeen erg tevreden zijn over de bestaande nazorg die het McGuire Programma biedt.

Hieronder in figuur 1 is te zien hoeveel cursisten gebruik maken van de verschillende onderdelen binnen de nazorg. In deze tabel is te zien dat de meeste cursisten gebruik maken van de herhalingscursussen en het minste van de mentale dag

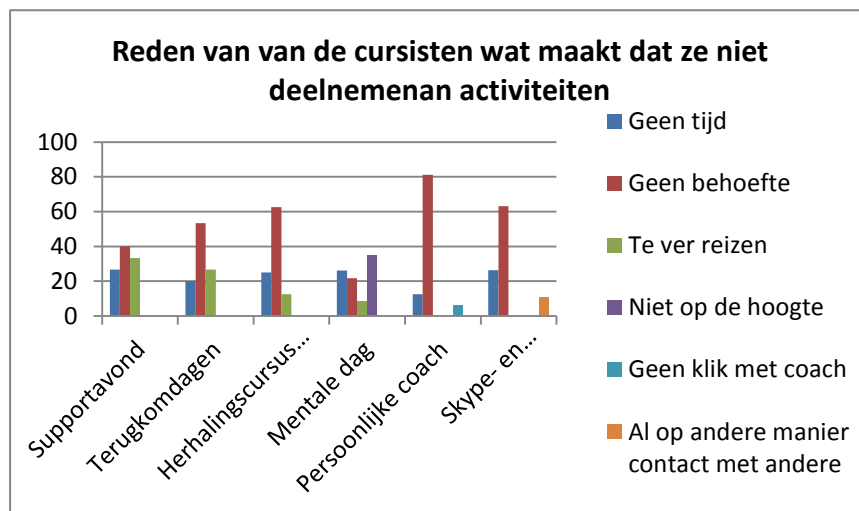
Figuur 1. Percentage cursisten dat gebruik maakt van de activiteiten

De volgende figuur laat zien hoe vaak ze deelnemen aan deze activiteiten per jaar. In dit figuur is te zien dat cursisten het vaakst naar de supportavonden gaan en contact zoeken met andere cursisten of coaches. Het minst vaak nemen ze deel aan de mentale dag of de terugkomdagen. De cursist kan per jaar 4 keer deelnemen aan een herhalingscursus of terugkomdag. De mentale dag is een nieuwe activiteit dat enkele keren per jaar aan deelgenomen kan worden. Als laatste vindt er 2 a 4 keer per maand een supportavond plaats.

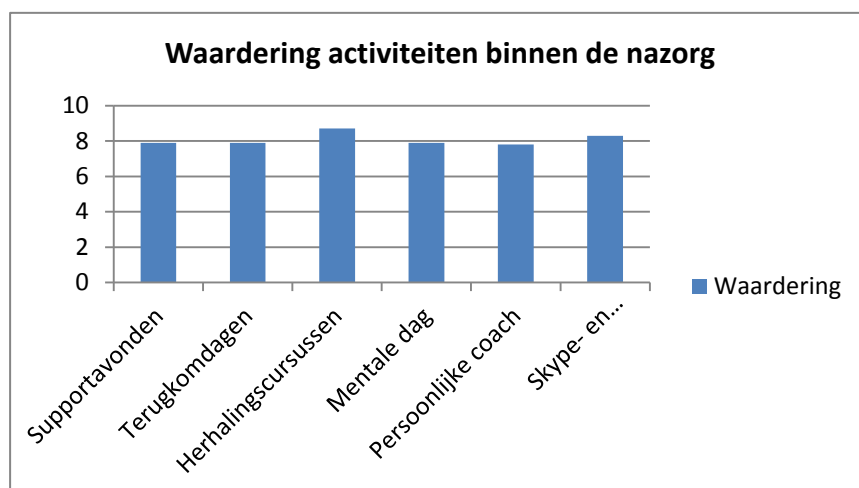
Figuur 2. Aantal keer dat cursisten per jaar deelnemen aan de activiteit.

De tabel hieronder laat zien wat de reden is van cursisten die niet deelnemen aan deze activiteiten. De meeste cursisten geven aan dat ze geen behoefte hebben om gebruik te maken van de activiteit

Figuur 3. Reden van de cursiste waarom ze niet deelnemen aan de activiteit

Onderstaande figuur laat zien hoe de cursisten die gebruik maken van de verschillende onderdelen deze waarderen. Hierin is te zien alle onderdelen gemiddeld rond een 8 beoordeeld worden.

Figuur 4. Waarderingen die de cursisten toekennen aan de verschillende onderdelen

Resultaten deelvraag 2: "Wat belemmert de cursisten tijdens het spreken in hun dagelijks leven na de cursus?"

Een patroon dat bij de analyse naar voren komt zijn de gedachten die cursisten in hun dagelijks leven hebben over hun stotteren. Deze gedachten zijn vaak negatief. Zo geven cursisten aan dat ze veel bezig zijn met de indruk die ze achterlaten op andere mensen. Hierbij ervaren ze vaak schaamte tegenover anderen en voelen ze zich minderwaardig omdat ze niet meekunnen met de ander. Daarbij voelen ze zich vaak ook bezwaard tegenover de ander omdat ze bijvoorbeeld meer tijd nodig hebben. Dit maakt hen onzeker waarbij er veel negatieve gedachten een rol spelen. Cursisten zouden liever niet willen stotteren en acceptatie blijft dan ook lastig. De volgende uitspraak van een cursist laat dit patroon goed zien:

“Ik ben bang voor misschien wel reacties, ik ben bang dat ik soort van de les verstoort omdat het langer duurt en ik ben bang omdat ik weet dat ik ga stotteren. Om die drie dingen ben ik bang” (R6, 157)

Het minderwaardigheidsgevoel en het accepteren van het stotteren zijn twee hele belangrijke factoren die een grote rol spelen bij veel cursisten. Hieronder een uitspraak van een cursist over hoe hij naar zichzelf kijkt als een stotteraar:

“Ik wil gezien worden als iemand die normaal is en die gewoon normaal spreekt, maar ik ben me wel bewust dat ik altijd zal stotteren en dat het stotteren bij me hoort” (R6, 136)

Een tweede patroon dat naar voren komt is dat de cursisten zich belemmerd voelen om zichzelf te kunnen laten zien en horen in het dagelijks leven. Veel cursisten geven aan dat ze veel situaties vermijden door het stotteren. Ze zeggen of doen vaak niet wat ze het liefst zouden willen. Ze voelen zich belemmerd doordat ze stotteren. De volgende uitspraak laat zien dat dit voor verschillende gevoelens kan zorgen:

“Ik ben ook wel iemand die daarom veel situaties probeert te ontwijken en toch meer op de achtergrond blijft. Dat is iets waar ik aan de ene kant ook wel een hekel aan heb, maar er ook af en toe verdrietig om kan zijn” (R7, 182)

Een laatste patroon dat antwoordt geeft op deze deelvraag zijn de zorgen die cursisten maken over de indruk die ze achterlaten op anderen in het dagelijks leven. Zoals eerder al naar voren kwam zijn cursisten veel bezig met hoe ze overkomen op andere mensen. Vooral bij onbekende mensen maken ze zich druk over hun indruk op hen. Vaak hebben ze geen goed beeld hoe anderen hun echt zien of welke indruk ze maken. Hierbij spelen onzekerheid en angst een rol om te laten horen aan anderen dat ze stotteren. Want dit zorgt voor een schaamtegevoel en onzekerheid. De volgende uitspraak illustreert de onzekerheden die cursisten ervaren bij het leggen van nieuwe contacten:

“Bekende mensen weten dat je stottert. Dus dan hoef je het ook niet meer te verbergen. Iemand die je nu tegenkomt weet dat waarschijnlijk nog niet en dan probeer je dat te verbergen. Je voelt je op je gemak bij mensen die je kent. Je weet hoe de ander naar jou kijkt en dat je elkaar aardig vindt. Bij een onbekend persoon ligt dat nog open en je wilt toch een goede indruk maken” (R1, 17)

De onzekerheden die een cursist in contact met anderen ervaart is goed te zien in de volgende uitspraak:

“Ik vind het gewoon vreselijk dat ik stotter. Dan denk ik gewoon dat andere mensen het raar vinden, dat ze je minder serieus nemen en dat ze toch minder graag naar iemand luisteren die stottert dan naar iemand die niet stottert.” (R4, 93)

Resultaten deelvraag 3: *“Welke ondersteuning hebben de cursisten nodig om zich verder te ontwikkelen binnen het McGuire Programma?”*

Een patroon dat hierbij naar voren komt is de mentale ondersteuning waar cursisten behoeften aan hebben binnen de nazorg. Hierbij komt naar voren dat veel cursisten mentale steun belangrijk vinden, waarbij zelfinzicht, zelfbeeld en zelfacceptatie een rol spelen. De volgende uitspraak geeft mooi aan welke rol het mentale stuk speelt binnen het stotteren:

“Ik denk dat een mentaal gedeelte voor heel veel mensen van belang is. Ik denk dat als je iets verder komt dan hoef je je niet meer bezig te houden met die ademhaling en al die spreekdingen. Ik weet dat het goed is voor mij, maar het ligt hier (wijst naar zijn hoofd). Ik denk dat mensen die verder willen komen, hieraan moeten gaan werken.”(R6, 167)

Een tweede patroon dat naar voren komt is de behoeften aan persoonlijke ondersteuning. Veel cursisten geven aan dat ze extra ondersteuning graag een op een zouden willen. Ze hechten veel waarde aan persoonlijk contact. In de uitspraak hieronder omschrijft een cursist het belang van persoonlijke ondersteuning in het McGuire Programma:

“De eerste tijd na je eerste cursus krijg je natuurlijk heel veel begeleiding van je persoonlijke coach maar na een paar maanden wordt dat een beetje losgelaten. Misschien is juist die een op een en persoonlijke benadering later in het programma ook belangrijk. We zijn natuurlijk wel met een hele grote groep en de kans is aanwezig dat je best wel vlug kwijt raakt in die massa.” (R7, 204)

Nog een patroon dat zichtbaar wordt is de behoefte aan variatie en uitdaging. Hierbij vinden cursisten het belangrijk om buiten, daar waar de andere mensen zijn, te gaan oefenen. Want juist in het dagelijks leven willen ze stappen gaan zetten en zich ontwikkelen. De volgende uitspraak geeft een goed voorbeeld van een cursist die aangeeft waarom ze meer uitdaging wilt:

“Er mag meer contact met mensen van buitenaf in een vreemde omgeving. Want bij McGuire is het eigenlijk toch best safe in een zaaltje, alleen bij de straatcontacten niet. Het gaat juist ook om daarbuiten. Het is allemaal wel al vertrouwd. Dus het is belangrijk om iedereen echt uit te dagen en de grenzen te verbreden in het dagelijks leven!” (R1, 28)

Een laatste patroon dat hierbij naar voren komt is de behoefte aan structuur. Structuur die hen kan helpen om bewust bezig te blijven met hun ontwikkeling. Cursisten denken dat je meer kunt bereiken als je concrete doelen opstelt en daar structureel mee aan de slag gaat. Een cursist omschrijft helder wat hem zou helpen:

“Wat ik eigenlijk mis is een soort stappenplan om stap voor stap vooruit te gaan in je spraak. Meer structuur in het oefenen zodat je het ook eerder doet” (R5, 120)

Behoeften aan ondersteuning van de cursisten

Conclusie

Hoewel het programma al diverse activiteiten aanbiedt om te blijven werken aan het spreken blijft het voor een groep cursisten lastig om grip te krijgen op hun spraak. Aan de hand van de interviews is er inzicht verkregen in de behoeften die de cursisten hebben aan ondersteuning om zich verder te kunnen ontwikkelen. Hieronder is beschreven wat er uit het onderzoek geconcludeerd kan worden.

Over het algemeen zijn de cursisten erg tevreden over de bestaande nazorg die het McGuire Programma aanbiedt. Veel cursisten zijn tevreden omdat er een groot aantal activiteiten wordt aangeboden. Er zijn niet veel programma's die zoveel activiteiten na een cursus aanbieden.

Opvallend is dat een relatief grote groep niet gebruik maakt van verschillende onderdelen. Ze geven aan hier geen behoefte aan te hebben. Een reden zou kunnen zijn dat wanneer de cursisten een terugval hebben, hun vertrouwen afneemt dat het programma hen daarbij kan helpen (Janssen, 2004). Daarnaast is het mogelijk dat de cursisten behoefte hebben aan een andere vorm van ondersteuning dat niet aangeboden wordt. Opvallend is dat er bij de mentale dag maar enkele cursisten hebben aangegeven dat ze hier geen behoefte aan hebben. Mogelijk zegt dit iets over de mentale ondersteuning waar wel behoefte aan is. Aangezien de meeste cursisten aangaven dat ze niet op de hoogte waren van deze activiteit, kan het zijn dat het hierdoor alleen lijkt dat er meer behoefte aan is. Wanneer ze wel op de hoogte waren van deze activiteit hadden wellicht meerdere cursisten aangegeven dat ze hier niet aan deelnemen aangezien ze er geen behoefte aan hebben.

Uit de interviews komt naar voren dat de cursisten veel bezig zijn met de indruk die ze maken op andere mensen. Ze willen erbij horen maar voelen zich toch minderwaardig ten opzichte van de ander. Dit minderwaardigheidsgevoel gaat gepaard met schaamte voor het stotteren. Ze vinden het dan ook lastig om hun stotteren echt te accepteren. Ook hebben veel cursisten een laag zelfbeeld. In de literatuur is terug te zien dat emotionele en cognitieve reacties een belangrijk onderdeel vormen. Mensen die stotteren kampen vaak met gevoelens en gedachten als schaamte, minderwaardigheid en spreekangst. Deze worden vaak gevormd, gevoed of in standgehouden door gedachten, denkbeelden, veronderstellingen en overtuigingen. Deze worden vaak op hun beurt opgeroepen door herinneringen en evaluaties die niet kloppen of sterk uitvergroot worden (Bezemer, 2006). Daarnaast komt in de literatuur naar voren dat emoties en de bijhorende gedachten zorgen voor spanningen in het lijf waardoor men eerder gaat stotteren (Boey, 2002).

Cursisten zouden het prettig vinden om hierin persoonlijke ondersteuning te ontvangen. Ondanks dat dit mentale deel een grote rol speelt wordt hier in het programma, in vergelijking met het fysieke deel, relatief weinig mee gedaan. Wel wordt de spreekangst aangepakt door spreesituaties juist op te zoeken. Verder wordt er niet stilgestaan bij de gedachten, denkbeelden en overtuigingen die deze gevoelens in stand houden (Bezemer, 2006).

Daarnaast geven cursisten aan dat stotteren hen in zekere zin belemmert. Stotteren maakt hen onzeker waardoor ze bepaalde situaties uit de weg gaan. In de literatuur komt naar voren dat emoties bepalend zijn voor gedragingen als het vermijden van situaties uit angst om te spreken (Boey, 2003). In het bestaande programma wordt hierop ingespeeld door spreesituaties juist op te zoeken.

Het aangaan van uitdagingen binnen spreesituaties werkt effectief voor de cursisten. Wel geven ze aan dat ze nog meer uitgedaagd willen worden. Uiteindelijk staan ze er in het dagelijks leven alleen voor en is dat de plek waar de meeste problemen zich voordoen. Het zou goed zijn als er nog meer onderdelen binnen het programma buiten plaats zouden vinden, in contact met andere mensen.

Als laatste komt er een paar keer naar voren dat cursisten behoefte hebben aan structuur. Ze geven aan dat structuur ervoor kan zorgen dat je gericht bezig blijft met je eigen ontwikkeling. Op deze manier kun je meer bereiken door je leerproces bewust inzichtelijk te maken.

Concluderend kan er gezegd worden dat er vooral behoefte is aan mentale ondersteuning binnen de nazorg van het McGuire Programma.

Uitbreiding van de bestaande nazorg

Aanbevelingen

Aan de hand van de conclusies die voort zijn gekomen uit dit onderzoek kunnen er een aantal aanbevelingen worden gegeven. Deze aanbevelingen zullen ervoor zorgen dat het McGuire Programma nog beter kan aansluiten bij de behoeften van zijn cursisten en hen verder helpen ontwikkelen richting welbespraaktheid.

Persoonlijk ontwikkelplan

Cursisten geven aan dat ze meer behoefte hebben aan persoonlijke ondersteuning. Daarnaast komt naar voren dat de cursisten door middel van een concreet plan bewust bezig blijven met hun ontwikkelproces. Een Persoonlijk ontwikkelingsplan zorgt daarnaast voor meer structuur in de gesprekken met de persoonlijke coach.

Om daadwerkelijk gedragsverandering tot stand te brengen moet men eerst bewust zijn van zijn gedrag en dit willen veranderen. Daarna moet er een plan worden opgesteld, waarna er actie kan worden ondernomen. Als laatste dient de gedragsverandering behouden te worden (Brug, 2010). Advies is om een week na de cursus samen met de cursist een persoonlijk plan op te stellen. De cursist is zich dan bewust van de factoren waar hij of zij in het dagelijks leven tegenaan loopt. Vervolgens zal er een concreet plan worden opgesteld aan de hand van persoonlijke doelen. In het plan wordt duidelijk aan welke doelen de cursist wil gaan werken, hoe hij of zij hieraan gaat werken en wanneer. Ook zijn evaluatiemomenten opgenomen in het plan om ervoor te zorgen dat het ontwikkelproces gevolgd wordt. Tevens geeft het een stok achter de deur voor de cursisten om daadwerkelijk aan de slag te gaan. De gedragsverandering dient behouden te blijven door te reflecteren op de doelen en om nieuwe doelen op te stellen.

Cursisten die de cursus al gevolgd hebben en geen contact meer hebben met hun persoonlijke coach kunnen dit plan samen met een mede-cursist opstellen. Hierbij kunnen de cursisten elkaar onderling ondersteunen en stimuleren.

Dit Persoonlijk ontwikkelplan is verder uitgewerkt in een verbeterplan.

Mentale sessie toevoegen

De behoefte aan mentale ondersteuning is groot. Cursisten kampen met veel negatieve gevoelens rondom het stotteren en hun zelfbeeld. Het mentale stuk vormt hiermee het grootste probleem voor de cursisten waar ze tegenaan lopen. Om zich verder te kunnen ontwikkelen naar welbespraaktheid moeten ze mentaal stappen zetten. Advies is om meer aandacht te geven aan het mentale gedeelte tijdens een herhalingscursus. Het zou standaard in de cursus aan bod moeten komen. Er kan hierbij uitgegaan worden van 2 onderwerpen voor een sessie om er zo voor te zorgen dat de cursisten niet steeds dezelfde sessie krijgen. Twee onderwerpen die hiervoor gebruikt kunnen worden zijn gedachten en zelfacceptatie.

In de bestaande herhalingscursus komen in enkele sessies al mentale aspecten naar voren. Belangrijk is om er ook echt actief mee aan de slag te gaan, wat op dit moment niet gedaan wordt. Ervaringen vormen namelijk de basis voor het leerproces. De effectiviteit van de sessie zal toenemen wanneer de volgende elementen terug te zien zijn. Deze elementen zijn theorie, experiment, ervaring en reflectie (Kaufman, 2005). Advies is om concrete ervaringen plaats te laten vinden tijdens de sessie. Daarnaast is het van belang om de cursisten te laten reflecteren op deze ervaringen waarna er theorie kan worden toegevoegd. Als laatste kan er aangegeven worden hoe de cursisten volgens een bepaalde methode kunnen omgaan met deze ervaringen.

De straat op

Cursisten geven aan dat vooral het toepassen van de technieken in het dagelijks leven lastig is. Daarnaast is ook het vermijden van situaties iets waar cursisten snel in terugvallen op het moment dat ze er alleen voor staan. Advies is om meer activiteiten in het dagelijks leven plaats te laten vinden. Uiteindelijk zijn dat de plekken waar ze het na de cursus zelf ook moeten kunnen. In zowel supportavonden, terugkomdagen als in het persoonlijk plan dat als eerste benoemd is, kan dit in opgenomen worden. Zo kunnen er op deze momenten concrete doelen worden gesteld. Hierin kan beschreven worden hoe de cursisten concreet aan de slag gaan in hun dagelijks leven met hetgeen dat ze geleerd hebben. Het is belangrijk om een transfer te kunnen maken tussen het geleerde en het toepassen ervan in de praktijk. Hier moet namelijk het echte resultaat bereikt worden (Kaufman, 2005).

Mentale dag uitbreiden

De behoefte aan mentale steun is groot, maar zal voor de een groter zijn dan voor de ander. Advies is om de mentale dagen uit te breiden voor de cursisten die hier veel behoefte aan hebben. Op dit moment wordt er gebruik gemaakt van het gedachtenschema dat wordt uitgewerkt tijdens deze dag. Het actief aan bod laten komen van onderwerpen als zelfbeeld, gedachten en gevoelens kan een toegevoegde waarde geven aan deze dag. Zoals eerder besproken kan de effectiviteit van deze dag vergroot worden door gebruik te maken van verschillende elementen als theorie, experimenten, ervaring en reflectie (Kaufman, 2005). Daarnaast is het effectief om van tevoren doelen op te stellen wat men op deze dag wilt bereiken om gericht te werk te gaan. Aan het einde van de middag is het van belang om een moment in te bouwen om te reflecteren en terug te kijken op de middag en wat men hieruit meeneemt. Hierdoor zijn de cursisten meer bewust van hun ontwikkeling en dat zal ten goede komen ten opzichte van hun leerproces (Brug, 2010).

Verder is het van belang om deze mentale dag meer te promoten aangezien veel cursisten niet op de hoogte waren van deze activiteit.

Kritische punten binnen het onderzoek

Discussie

Aan de hand van het uitgevoerde onderzoek zullen er een aantal kritische punten worden omschreven.

Na aanleiding van een evaluatie van een cursus is ervoor gekozen om te bekijken in hoeverre de nazorg aansluit bij de behoeften van de cursisten. Uit de ingevulde enquêtes komt naar voren dat de cursisten over het algemeen erg tevreden zijn over het bestaande aanbod binnen de nazorg van het programma. Dit kan het beeld geven dat er geen probleem is betreffende de nazorg van het McGuire Programma. Toch komt er in de interviews naar voren dat ook zij over het algemeen tevreden zijn over de huidige nazorg. Hierin wordt vooral benoemd dat ze tevreden zijn met het feit dat er zoveel aanbod is waar gebruik van gemaakt kan worden na het volgen van de cursus. Wel geven deze cursisten aan dat ze behoefte hebben aan toevoegingen aan de bestaande nazorg om hen verder te helpen.

Aansluitend hierop zijn er maar een aantal cursisten geweest die in de enquête hebben aangegeven dat ze behoefte hebben aan meer of aan een andere vorm van ondersteuning. Deze cursisten zijn uiteindelijk uitgenodigd om deel te nemen aan een interview. De vraag is of de grote groep die niet aangeeft dat ze behoefte hebben aan meer of een andere vorm van ondersteuning ook daadwerkelijk hier geen behoefte aan hebben. Wanneer er aan de hand van dit onderzoek toevoegingen aan de bestaande nazorg toegevoegd worden is het de vraag hoe groot de groep is die hier daadwerkelijk gebruik van gaat maken. Voorafgaand aan het uitvoeren van nieuwe activiteiten zou er een poll geplaatst kunnen worden op de Facebook pagina van het McGuire Programma om te checken hoe groot de belangstelling hiervoor zal zijn.

Tijdens het onderzoek is ervoor gekozen om twee extra interviews plaats te laten vinden. Deze respondenten zijn niet systematisch geselecteerd zoals dat bij de andere vijf geïnterviewde wel het geval is. Voor de betrouwbaarheid van het onderzoek doet deze keuze afbreuk aan de herhaalbaarheid van het onderzoek. Daarnaast hebben deze laatste twee interviews persoonlijk plaatsgevonden tijdens een cursus. De overige interviews zijn via Skype uitgevoerd. Ook dit kan afbreuk doen aan de betrouwbaarheid omdat niet alle interviews in dezelfde omstandigheden zijn uitgevoerd (Brinkman, 2008).

Kracht van dit onderzoek is dat de onderzoeker ook behoort tot de doelgroep van dit onderzoek. Hierdoor is er veel voorkennis aanwezig over het McGuire Programma. Tevens heeft dit ervoor gezorgd dat de geïnterviewde cursisten zich op hun gemak voelde en hierdoor open durfde te vertellen over hun ervaringen (Donk, 2011). Mogelijk heeft dit gegeven wel invloed gehad op de objectiviteit van het onderzoek (Brinkman, 2008).

Het McGuire Programma is gebaseerd op verschillende onderdelen die bewezen effectief zijn. Echter is de effectiviteit van het McGuire Programma in zijn geheel niet onderzocht. Vervolgonderzoek kan bewijs leveren dat het programma in zijn geheel effectief is waardoor de kwaliteit hiervan vastgelegd kan worden.

Bijlage 1. Interviewvragenlijst

Interview

Datum: ____ - ____ - ____

Start Skypegesprek + opnameapparatuur

Introductie - 10 min.

Fijn dat je wilt helpen bij mijn onderzoek.

Welkom

Ik zal me eerst zelf nog even **voorstellen**. Ik ben Michèle Vullings, 22 jaar en ben bezig met mijn afstudeeronderzoek binnen de opleiding Toegepaste Psychologie in Nijmegen. Zelf heb ik een paar maanden geleden ook de McGuire-cursus gevolgd.

Introductie

Voor mijn afstudeeronderzoek doe ik onderzoek naar de **nazorg** binnen het McGuire Programma om deze te kunnen verbeteren zodat het nog beter aansluit op de **behoeften** van de cursisten. Het gaat dus om het verbeteren van de nazorg voor jou, zodat het aansluit bij jouw behoeften en je verder helpt.

Je deelname aan dit interview wordt dan ook erg gewaardeerd!

Verloop van het interview

Het interview zal ongeveer **1 uur** duren en zal **opgenomen** worden om later goed te kunnen verwerken en te analyseren. Alleen de spraak zal opgenomen worden, niet het beeld. Daarnaast zullen de gegevens uit het interview **anoniem** worden verwerkt.

Na afloop

Met jouw informatie hoop ik de nazorg binnen het McGuire Programma nog beter te kunnen maken zodat jij de **ondersteuning** krijgt die je nodig hebt en jij je verder kunt blijven **ontwikkelen**.

De **verwerking** van de interviews zullen achteraf worden **doorgestuurd** om te checken of deze overeenkomen met jouw beleving.

Interviewvragen

Small talk. Eigen spanning vertellen, vragen hoe de ander het vindt om geïnterviewd te worden.

Tijdens het interview zal ik vragen stellen over je **ervaringen** rondom het spreken in het dagelijks leven. Daarnaast zullen we het hebben over jouw **behoeften** aan ondersteuning en over de bestaande nazorg binnen het programma. Hierbij zijn er **geen goede of foute antwoorden**, jouw echte ervaringen zijn waardevol voor ons.

Heb je nog **vragen**?

Algemene informatie - 5 min.

Het is belangrijk om achtergrondinformatie te hebben om straks de resultaten te kunnen interpreteren. Bepaalde factoren kunnen namelijk invloed hebben op de manier waarop jij de vragen beantwoord.

- A. Wat is je naam?
- B. Hoe oud ben je?
- C. Waar woon je?
- D. Wat is je woonsituatie?
- E. Welke studie of beroep doe je?
- F. Wat is de datum van je eerste cursus?

Deel 1: Dagelijks leven - 30 min.

De volgende vragen gaan over het spreken in het dagelijks leven.

Motivatie, tijd en energie

- 1. Hoeveel uur per week heb je geoefend met de technieken na de cursus?
 - Hoeveel oefende je vlak na de cursus
 - Hoeveel oefen je nu
- 2. Wat maakt dat je er zoveel / niet veel mee oefent?
- 3. In welke situaties (in het dagelijks leven) maak je gebruik van de technieken (tijdens het spreken)?
- 4. Wat maakt dat je er in bepaalde situaties wel gebruik van maakt en bij andere niet?

Spraaktechnieken

- 5. Hoe ervaar jij het gebruik van de technieken in het dagelijks leven?
 - Veel/ weinig gebruik, makkelijk/moeilijk toe te passen > waarom?
 - Wat gebeurt er als je ze toepast?

Emotionele en cognitieve reacties

- 6. Wat vind jij van het feit dat je stottert nu?
- 7. Op welke manier beïnvloedt het stotteren jou nu in de communicatie met anderen?
- 8. In welke mate ervaar je angst om te gaan stotteren?
 - Schaalvraag; 0 is totaal geen angst, 10 is heel veel angst
 - Wat maakt dat het geen 10 is?
 - Wat maakt dat het geen 0 is?
- 9. Wat denk je op het moment dat zich een stotter voordoet tijdens een gesprek?
- 10. Wat doe je als er een stotter zich voor doet?
- 11. In welke situaties of momenten ervaar jij de meeste angst om te spreken?
 - Wat gebeurt er dan?
 - Wat denk je dan?
 - Waar ben je bang voor?

Hexagon

- 12. Wat is er verder nog van invloed op jou spreken?

Deel 2: Behoeften binnen de nazorg - 15 min.

De laatste paar vragen gaan over de behoeften die je hebt ten aanzien van ondersteuning rondom het spreken.

13. Wat vind jij belangrijk in de nazorg van het McGuire Programma?
14. Van welke onderdelen binnen de nazorg van het programma maak jij gebruik?
 - Hoe vaak maak je daar gebruik van?
 - Wat maakt dat je geen gebruik maakt van andere onderdelen?
15. Over welke onderdelen binnen de nazorg ben je tevreden?
16. Wat heb jij nodig om je verder te ontwikkelen?
17. Zijn er dingen die je zou willen veranderen binnen de nazorg van het programma?
18. Wat voor nieuwe activiteit zou jij organiseren om cursisten verder te helpen na de cursus?

Afrondende vragen - 5 min.

Het interview loopt op zijn einde. Heb je nog vragen, toevoegingen of opmerkingen over het onderwerp. Heb je het gevoel dat je alles hebt kunnen zeggen?

Afsluiting

Zijn er nog op of aanmerkingen rondom het interview?

Hoe heb je het interview ervaren?

De gegevens worden nogmaals vertrouwelijk geanalyseerd. Het interview zal helemaal uitgeschreven worden en worden geanalyseerd. Achteraf zal ik de informatie die ik uit dit interview gehaald heb aan je opsturen zodat je kunt kijken of het aansluit bij jouw beleving. Ik zal deze binnen een paar weken aan je opsturen.

Bedankt voor je openheid en tijd om deel te nemen. Jouw ervaringen zijn waardevol om de nazorg van het programma nog beter te kunnen maken zodat het aansluit bij de behoeften van de cursisten.

Mocht er achteraf nog iets te binnen schieten met betrekking tot de nazorg van het McGuire Programma kun je me altijd bereiken via het volgende emailadres: michele_vullings@hotmail.com

Skype afsluiten en opnameapparatuur stopzetten.

Bijlage 2. Online enquête

Jouw persoonlijke ervaringen rondom de nazorg van het McGuire Programma

Ik zal me eerst even voorstellen. Ik ben Michèle Vullings, 22 jaar en ben bezig met mijn afstudeeronderzoek binnen de opleiding Toegepaste Psychologie aan de HAN te Nijmegen. Zelf heb ik in mei 2015 mijn eerste McGuire-cursus gevolgd.

Voor mijn afstudeeronderzoek doe ik onderzoek naar de nazorg binnen het McGuire Programma. Het gaat om het verbeteren van de nazorg voor jou, zodat het beter aansluit bij jouw behoeften en je verder helpt. Je deelname aan deze enquête wordt dan ook erg gewaardeerd!

Aan de hand van deze enquête hoop ik zicht te krijgen op de ervaringen die jij hebt rondom diverse onderdelen binnen de nazorg van het McGuire Programma. Hierbij zijn er geen goede of foute antwoorden, jouw ervaringen zijn waardevol.

Het invullen van deze enquête zal ongeveer 10 tot 15 minuten in gebruik nemen.

Bedankt!

Michèle Vullings

Algemene informatie.

Het is belangrijk om wat achtergrond informatie te hebben om de resultaten te kunnen interpreteren straks. De bepaalde factoren kunnen namelijk invloed hebben op de manier waarop u de vragen beantwoordt.

1 Wat is je leeftijd?

2 Wat is je geslacht?

☐ Man

☐ Vrouw

3 Wat is je hoogste volttooide opleiding?

☐ Geen opleiding

☐ Lagere school/ Basisonderwijs

☐ LBO, MBO, LTS, LVMO, VMBO-K, VMBO-B

☐ MAVO, VMBO-T, MBO kort

☐ MBO, MTS, MBO

☐ HAVO, VWO, Gymnasium

☐ HBO, HBO, WTS

☐ Universiteit

☐ Anders, namelijk...

4 Waar woon je? (Benoem plaatsnaam en provincie)

5

Wat is momenteel je woonsituatie?

☐ Alleenstaand
 ☐ Samenwonend
 ☐ Alleenstaand met kind
 ☐ Gezin
 ☐ Op kamers
 ☐ Anders...

6

Wanneer heb je jouw eerste McGuire-cursus gevolgd? (DD-MM-JJJJ)

dd mm jjjj

7

Wat voor soort stotteraar zou je jezelf noemen?

☐ Open stotteraar (kon stoters niet verbergen voor de buitenwereld, bijna iedereen wist dat ik stotter)
 ☐ Verborgen stotteraar (kan stoters in grote mate verbergen voor de buitenwereld, veel mensen wisten niet dat ik stotter)

Ervaringen binnen de bestaande nazorg van het McGuire Programma.

De volgende vragen gaan over jouw ervaringen rondom de activiteiten die het McGuire programma aanbied na het volgen van de cursus. Het gaat nogmaals om jouw ervaringen, waarbij er geen goede of foute antwoorden mogelijk zijn. Deze informatie zal helpen om het programma nog beter te kunnen maken.

[Supportavonden](#)

8

Maak jij gebruik van de supportavonden?

☐ Ja (Ga verder naar vraag 13)
 ☐ Nee

9

Wat maakt dat je geen gebruik maakt van de supportavonden? (Ga hierna verder naar vraag 13)

☐ Geen tijd
 ☐ Te ver reizen
 ☐ Geen behoefte aan
 ☐ Ik was niet op de hoogte van deze activiteit
 ☐ Anders, namelijk...

10

In welke stad ga jij naar de supportavond?

☐ Amsterdam
 ☐ Antwerpen
 ☐ Arnhem
 ☐ Eindhoven
 ☐ Heerenveen
 ☐ Hengelo
 ☐ Rotterdam
 ☐ Tilburg
 ☐ Utrecht

11

Hoe vaak neem je gemiddeld deel aan een supportavond?

< 1x 1x 2x 3x 4x

Per maand

12

Hoe waardeer jij de supportavonden?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Zeer nutteloos Zeer nuttig

Terugkomdag

13

Maak jij gebruik van de terugkomdagen?

☐ Ja (Ga verder naar vraag 15)

☐ Nee

14

Wat maakt dat je geen gebruik maakt van de terugkomdagen? (Ga hierna verder naar vraag 17)

☐ Geen tijd

☐ Te ver reizen

☐ Geen behoefte aan

☐ Ik was niet op de hoogte van deze activiteit

☐ Anders, namelijk...

15

Hoe vaak neem je gemiddeld deel aan een terugkomdag?

Minder dan 1x 1x 2x 3x 4x

Per jaar

16

Hoe waardeer jij de terugkomdagen?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Zeer nutteloos Zeer nuttig

Herhalingscursussen

17

Maak jij gebruik van de herhalingscursussen?

☐ Ja (Ga naar vraag 19)

☐ Nee

18

Wat maakt dat je geen gebruik maakt van de herhalingscursussen? (Ga hierna verder naar vraag 21)

☐ Geen tijd

☐ Te ver reizen

☐ Geen behoefte aan

☐ Ik was niet op de hoogte van deze activiteit

☐ Anders, namelijk...

19

Hoe vaak neem je gemiddeld deel aan een herhalingscursus?

Minder dan 1x1x2x3x4x

Per jaar

20

Hoe waardeer jij de herhalingscursussen?

Zeer nutteloos12345678910Zeer nuttig

Mentale dag

21

Maak jij gebruik van de mentale dag?

ja (Ga verder naar vraag 23)

Nee

22

Wat maakt dat je geen gebruik maakt van de mentale dag? (Ga hierna verder naar vraag 25)

☐ Geen tijd

☐ Te ver reizen

☐ Geen behoefte aan

☐ Ik was niet op de hoogte van deze activiteit

☐ Anders, namelijk...

23

Hoe vaak heb je deelgenomen aan een mentale dag?

1234

Aantal keer

24

Hoe waardeer jij de mentale dag?

Zeer nutteloos12345678910Zeer nuttig

Persoonlijke coach

25

Heb jij nog contact met jouw persoonlijke coach?

ja (Ga verder naar vraag 27)

Nee

26

Wat maakt dat je geen contact opzoekt met je persoonlijke coach? (Ga hierna verder naar vraag 29)

☐ Geen tijd

☐ Geen behoefte aan

☐ Anders, namelijk...

27

Hoe vaak heb je gemiddeld contact met je persoonlijke coach?

☐ Dagelijks
 ☐ Wekelijks
 ☐ Maandelijks
 ☐ Een aantal keer per jaar

28

Hoe waardeer jij het contact met jou persoonlijke coach?

Zeer nutteloos
 ☐ 1
 ☐ 2
 ☐ 3
 ☐ 4
 ☐ 5
 ☐ 6
 ☐ 7
 ☐ 8
 ☐ 9
 ☐ 10
 Zeer nuttig

Contact met andere coaches/ gebruik van de telefoon- en Skypelijst

29

Maak jij gebruik van de telefoon- en Skypelijst?

☐ Ja (Ga verder naar vraag 31)
 ☐ Nee

30

Wat maakt dat je geen gebruik maakt van de telefoon- en Skypelijst? (Ga hierna verder naar vraag 33)

☐ Geen tijd
 ☐ Geen behoefte aan
 ☐ Ik was niet op de hoogte van deze activiteit
 ☐ Anders, namelijk...

31

Hoe vaak neem je gemiddeld contact op met een andere coach van de telefoon- en Skypelijst?

☐ Dagelijks
 ☐ Wekelijks
 ☐ Maandelijks
 ☐ Een aantal keer per jaar

32

Hoe waardeer jij het contact met andere coaches?

Zeer nutteloos
 ☐ 1
 ☐ 2
 ☐ 3
 ☐ 4
 ☐ 5
 ☐ 6
 ☐ 7
 ☐ 8
 ☐ 9
 ☐ 10
 Zeer nuttig

Algemene tevredenheid over de nazorg van het McGuire Programma

33

Hoe waardeer jij de nazorg van het McGuire Programma over het algemeen?

zeer ontevreden
 ☐ 1
 ☐ 2
 ☐ 3
 ☐ 4
 ☐ 5
 ☐ 6
 ☐ 7
 ☐ 8
 ☐ 9
 ☐ 10
 Zeer tevreden

34

Heb jij behoefte aan meer of aan een andere vorm van ondersteuning binnen het McGuire Programma?

☐ Nee (Ga hierna verder naar vraag 36)
 ☐ Ja, ik heb behoefte aan...

35

Vul hieronder je e-mailadres in wanneer je bij de vorige vraag hebt aangegeven dat je behoefte hebt aan meer of aan een andere vorm van ondersteuning.

Afronding enquête

36

Heb je nog toevoegingen of opmerkingen na aanleiding van deze enquête betreft de nazorg van het McGuire programma?

Fijn dat je de tijd hebt genomen voor het invullen van deze enquête.
Bedankt voor je informatie en openheid rondom dit onderwerp.
Jouw ervaringen zijn waardevol om de nazorg van het McGuire programma nog beter te kunnen maken!

Michèle Vullings

ENQUÊTE INDIENEN

Bijlage 3. Toestemmingsformulier

Informed Consent audio opname

Instelling : McGuire Programma
Naam cursist :

En

Student van de Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN)

Naam : Michèle Vullings

Woonplaats : Reuver

Komen overeen dat:

- Student van de HAN eenmalig een audio-opname mag maken van dit individuele interview;
- De opname is gemaakt met toestemming van de respondent;
- Student het audiomateriaal niet openbaar zal maken en uitsluitend zal gebruiken voor schoolse doeleinden, namelijk het transcriberen van dit interview;
- De HAN alleen met schriftelijke toestemming van de respondent inzage heeft in deze audio-opname en daarbij geen kopie zal maken van deze audio-opname;
- De student aansprakelijk is bij onjuist gebruik van het audiomateriaal;
- De medewerker toestemming verleent voor het maken van deze audio-opname

Uit dit contract vloeien geen verplichtingen voort, behalve deze expliciet hierboven vermeld.

Plaats en datum:

Handtekening cursist:

.....

Handtekening student:

.....

Bijlage 4. Codeerformat

[illegible][illegible]

Bijlage 5. Patroonanalysesets

Deelvraag 2:

“Wat belemmert de cursisten tijdens het spreken in hun dagelijks leven na de cursus?”

Stotteren + dagelijks leven + gedachten	Zelf	Negatief
Jezelf laten zien + dagelijks leven	Zelf	Negatief
Indruk op anderen + dagelijks leven	Zelf	Negatief

Deelvraag 3:

“Welke ondersteuning hebben de cursisten nodig om zich verder te ontwikkelen binnen het McGuire Programma?”

Ondersteuning + Mentaal	Zelf	Behoeft
Ondersteuning + Persoonlijk contact	Zelf	Behoeft
Uitdaging	Zelf	Behoeft
Structuur	Zelf	Behoeft

Bijlage 6. Literatuurlijst

- Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de & Kalmijn, M. (2010). *Basisboek Enquêteren*. Groningen/ Houten: Wolters-Noordhoff.
- Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de & Teunissen, J. (2001). *Kwalitatief onderzoek*. Groningen/ Houten: Wolters-Noordhoff.
- Bezemer, M., Bouwen, J., Winkelman, C. (2006). *Stotteren. Van theorie naar therapie*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Boey, R. (2002). Variabiliteit van stotteren. Onderzoeken naar precipiterende stimuli bij jonge kinderen. *Logopedie*, 15(2), 61-72.
- Boey, R. (2003). *Stotteren en stottertherapie bij heel jonge kinderen. Sociaal-cognitieve gedragstherapie*. Leuven/Leusden: Acco.
- Brug, J., Assema, van P., Lechner, L. (2010). *Gezondheidsvoorlichting en gedragsverandering. Een planmatige aanpak*. Assen: Van Gorcum.
- Brinkman, J. (2008). *Beroep op onderzoek*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.
- Donk, C. van der., & Lanen, B. van. (2011). *Praktijk onderzoek in zorg en welzijn*. Bussum: Coutinho.
- Janssen, P. (2004). *Gedragstherapie bij stotteren*. Houten/ Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Kaufman, L., Ploegmakers, J. (2005). *Het geheim van de trainer*. New York: Pearson Education.
- McGuire, D. (2014). *Beyond stuttering*. London: Souvenir press.
- McGuire Stotterprogramma. (2015). *Over McGuire*. Geraadpleegd op 4 september 2015 van <http://www.mcguireprogramma.nl/stottertherapie/>
- Migchelbrink, F. (2009). *Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn*. Amsterdam: SWP.
- Nederlandse Federatie Stotteren. (2011). *Visie op stotteren*. Geraadpleegd op 9 september 2015 van <http://www.nedverstottertherapie.nl/pdf/VisieStotteren23-11-2012.pdf>
- Nederlandse Federatie Stotteren. (2015). *Algemene informatie*. Geraadpleegd op 3 augustus 2015 van <http://www.stotteren.nl/algemene-informatie-stotteren.html#het-verborgen-stotteren>
- Renkens, J., Overbeek, van N. (2015). *Handleiding TP: verwerken interviews en andere kwalitatieve data*. Nijmegen: HAN.
- Satink, T., & van Erp, M. (2009). *Handleiding van Transcriptie, selectie van fragmenten, coderen van fragmenten en gebruik van databank*. Intern document. 2009. Nijmegen: HAN.

Schoenaker, T & Versteegh- Vermeij, E. (1985). *Stotterjijfstotterik. Instructies voor stotteraar en luisteraar*. Utrecht: Bohn, Scheltema & Holkema BV.

Vereniging Stottercentra Nederland. (2009). *Feiten over stotteren*. Geraadpleegd op 10 september 2015 van <http://www.nedverstottertherapie.nl/pdf/Toel.werkmodel.volw.pubers.ouders.pdf>